

Život na hranici areálu

*Zatoulané vlny
mobilního operátora*

**JITKA
KLIMEŠOVÁ**

Život na zeměkouli má své hranice a ty hranice jsou různé pro různé živáčky. Geografické rozšíření, tedy areál druhu, můžeme vynést do mapy a ohraničit. Tyto hranice je neobvykle zajímavé zkoumat, i když je to, pravda, často spojeno s jistým nepohodlím, protože tam, kde je hranice pro výskyt například cévnatých rostlin, tedy na pevninské Antarktidě nebo v nadmořské výšce nad šest a půl tisíce metrů, není ani pro člověka (a především tím výzkumník je) prostředí kdovíjak příznivé.

Dnešní hranice druhu může být výsledkem různých historických a současných procesů. Populace na hranici mohou být zdrojem diaspor pro expanzi druhu, ale mohou také být pozůstatkem nějaké minulé expanze a udržují se jen vlivem dlouhověkosti jedinců nebo díky stálému přísunu diaspor z centra areálu. Vlivem klimatických změn můžeme očekávat, nebo dokonce pozorujeme posun hranic areálů některých druhů na sever či do vyšší nadmořské výšky. A člověk-výzkumník je následuje, nebo dokonce předchází a čeká na ně. Například v nejseverněji položených trvale osídlených osadách na zemi, na Svalbardu, se to jen hemží výzkumníky sledujícími důsledky klimatických změn. Samotné populace člověka jsou tady zcela závislé na zdrojových populacích na pevnině, nejsou tady totiž ani porodnice, ani hřbitovy.

Zdroje dosycující osadníky souostroví jsou dva: Rusko a Norsko. Osídlují různá místa, Rusové osadu Barentsburg, Norové osadu Longyearbyen. Kulturně jsou to dva různé světy. Jeden zcela organizovaný vlastníkem dolů, státním trustem Arktikugol, kde direk-

tor vládne jako osvícený car. Druhý vypadá skoro jako normální norské město, zvláštní snad tím, že je zde jen jedna benzínka, po silnici se nedá nikam dojet a starousedlíci jsou tak vzácní, že je jim věnováno místo v muzeální expozici. Oba národy motivují osídlení svých osad podobným způsobem: krátkodobé smlouvy s výhodnými platy a levným zbožím v obchodech a dobrými podmínkami k životu; tedy alespoň v rámci možností. Několik měsíců zde panuje zima a tma, máte však k dispozici bazén či kino. Ale ani to už dnes nestačí...

Norové zavedli od roku 1973 pravidelné letecké spojení mezi Tromsø na norské pevnině a Longyearbyen, je zde internetové spojení a univerzitní centrum. Denně sem létají plná letadla lidí: turistů, vědců... Ti si mohou připadat jako doma, večer si zajít do restaurace, koupit si výlet lodí na pozorování velryb či medvědů, a dokonce si mobilem zavolat domů a podělit se o své dojmy.

Ruská populace tyto výhody stále ještě nemá, ale jedním z plánů Arktikugolu je předělat opuštěnou hornickou osadu Pyramiden na skanzen komunismu, který přitáhne pozornost turistů a poskytne jim také trochu komfortu, na který jsou zvyklí. Proto se na opuštěných uhelných molech osady horečně uklízí, ochraňují se před zničením zbytky památek na komunistickou éru, turistům se nabízí za 50 norských korun návštěva hotelu a, považte, v blízkosti mola byl instalován krásný modrý přenosný záchod. Dokonce je zde, stejně jako v norských osadách, signál mobilního operátora! Klackem s mašličkou je označeno to místo, na kterém lze zatoulané vlny z 35 km vzdáleného Longyearbyen využít k telefonování a posílání SMS zpráv.

Škoda že turistické lodě, které mají na programu návštěvu Pyramiden, jedou napřed k pevninskému ledovci Nordenskiöld, kde pozorující masu ledu konzumují whisky ledovcovým ledem chlazenou. Do ruského hornického městečka tak přijedou často v příliš povznesené náladě na to, aby byli schopni ocenit přechod reálného komunismu ke kapitalismu a zavolat od označeného klacku mobilním telefonem svým blízkým, jaký to byl zážitek.

Promiň, že jsem nezavolał dřív, ale neměl jsem signál.
Kresba © Jitka Klimešová.

Doc. RNDr. Jitka Klimešová, CSc., (*1963) vystudovala Přírodovědeckou fakultu UK. V Botanickém ústavu AV ČR, v. v. i., v Třeboni se zabývá populační biologii, funkční morfologií a ekologií rostlin. Přednáší na Přírodovědecké fakultě JČU.